

॥ रेणवाहवनीयंदक्षिणातिक्रामति ॥ अहे दैघिषव्योदतस्ति
ष्टान्यस्यसदनेसीदयोऽस्माकंतरः ॥ ब्रह्मसदनमीक्षते ॥ ब्रह्मस
दनात्तुल्यं निरस्यति ॥ निरस्तः पाप्मासहतेनयंदिष्मः ॥ ३० ॥ इदं
महं ब्रह्मस्पतेः सदसि सीदामि प्रसूतो देवेन स विजात दमये प्र
ब्रवीमि तद्वायवे तत्तृषिव्ये ॥ ब्रह्मसदनं आहवनीयमग्निम
खं प्रपविशति ॥ वाग्यतः ॥ गार्हपत्यं मुने रेणोदपात्रं निधाया
नते ॥ ३१ ॥ अचूतस्त्वाचूतकरिष्यामि ॥ ब्रह्मं नृपः प्रणेय्यामि य
जमानवाचं यद्य ॥ ३२ ॥ प्रणययशं देवतावर्द्धय त्वं नाकस्य पृष्ठे
यजमानोक्त ॥ सप्तर्षीणां सुकृतां यत्र लोकस्तत्र मंथजं
यजमानं च धेहि ॥ ३३ ॥ प्रणयेति प्रणीताः ॥ प्रसीति ॥ अनुज्ञा

3581

ASHA ARCHIVES

12

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ विष्णुराजं नमस्कृत्य देवीं सरस्वतीं तथा ॥ शि
 शिष्याणां मुपकाराय लिख्यते श्रीतपद्रुतिः ॥१॥ कृताधानस्थमथ
 मपौर्णमास्यां मातृपूजापूर्वकमाभ्युदयिकं श्राद्धं ॥ ततो न्वा रं नगी
 या ॥ प्रतिपदि पुनः खरस्थेनेति लं पं पंचन संस्कारं श्री ॥ पुनरु
 द्धरुणं वैकल्पिकपदार्थावधारणं ॥ आचम्या बद्धशिरः कुशोपगृह
 कृततिलकः ॥ पूर्वपौर्णमासी मुत्तरं वोपवसेत् ॥ उपातदुरितक्ष
 यार्थं परमेश्वरप्रीतये दर्शपौर्णमासाभ्यामहं यक्ष्ये ॥ तत्र पौर्णित
 त्रपौर्णमासे ह्यहं यक्ष्ये दर्शिका षड्भिर्धोगृहीत्वा ॥ अग्न्याधान
 मध्वयुग्मं जमानो वा ॥ अग्निमष्टाकपालेन पुरोडाशेनाग्निषो
 मावंतराज्येनो चंतुर्ग्रहीतेनोपांशु ॥ अग्निषोमावेकादशकपालेन पु

पांशु

॥१॥

॥१॥

॥ शोडाशेन ॥ सद्यो हं यक्ष्ये ॥ तत्र पंचदशो वज्रः ॥ यवैर्यागः त्रीदि
 मिर्वा ॥ ममाग्ने वपश्नः ॥ अन्वाहयंदक्षिणा उत्तमे काले ब्रतोपायनं
 ऐकेचनं वैकल्पिकपदार्थास्तेऽत्र विष्णुस्येनमया वचनैः ॥
 ॐ ममाग्ने वज्रो विहवे घृक्तवयं त्वेधानास्तन्यं पुषेम ॥ मह्यं नमं
 तां प्रादिशश्च तस्वस्त्याध्यक्षेण पृतनाजयेम ॥ आहवनीये स
 मिधमादधाति ॥ तच्छृंक्षी द्वितीयां ॥ एवमितरयो रग्न्याः ॥ म
 हाव्या इति मिर्वा ॥ गार्हपत्यदक्षिणाग्न्या हवनीयेषु ॥ तच्छृं
 वा ॥ गार्हपत्या हवनीयदक्षिणाग्निषु ॥ युगपत्समिदाधानं मं
 त्राप्तावात् ॥ अहनि मातुः समेधेन वज्रयेत् ॥ संकल्पः ॥ अमा
 वास्यायामशिरं वपं वा ॥ अग्निमष्टाकपालेन पुरोडाशेन ॥ वि
 शुं अंतराज्येनो ॥ इद्राग्नी दादकपालेन पुरोडाशेन ॥ श्वो हं यक्ष्ये

पांशु

रि३

॥ सान्नाख्यपक्षेदुद्रं पयसा दध्ना चेति विशेषः ततो वैश्वदेवः पि
 डपितयुजः ॥ १६ ॥ इन्द्राद्रं ॥ प्रातरिष्टिः ॥ सद्यो वा पौर्णमास्यां
 षडासनं ब्रह्मयजमानयोः ॥ प्रणितापल्योश्च ॥ उदङ्मुखो य
 जमानः ॥ प्राङ्मुखं ब्रह्माणं वृणीते ॥ ब्रह्मिष्ठं ॥ १७ ॥ मूषते भुवन
 पते महतो नूतस्य पते ब्रह्माणं तावृणी मह ॥ वतो जपति ॥ १८ ॥
 अहं नृपतिरहं नृवनपतिरहं महतो नूतस्य पतिर्नृवः स्वदे
 वसवितरेतं तावृणते ब्रह्मस्पतिं ब्रह्माणं तदहं मनसे प्रब्रवीमि
 मनो गायत्री गायत्री त्रिष्टुभे त्रिष्टुभे गायत्री गायत्री त्रिष्टुभे त्रिष्टुभे
 पतये प्रजापतिर्विश्वेभ्यो देवेभ्यो ब्रह्मस्पतिर्देवानां ब्रह्माहं म
 नुष्याणां वाचस्पते यज्ञं गोपायेत्याह ॥ गोपायामि ॥ अप

अवधूतर्क्षो वधूता अणतयः ॥ उदकोऽस्पर्शः ॥ प्रत्यग्रीवमा
 स्तृणाद्योदित्यास्तंगिति ॥ ॐ आदित्यास्तवेनु सव्याश्च न्येति
 दधाति तस्मिन् दृषदं चिषणसीति ॥ ॐ चिषणसीति पर्वती प्रति
 तादित्यास्तवेनु पश्चाच्छम्यामुपो हस्तदीचीदिव इति ॥ ॐ दि
 वस्कं पानीरसि दृषदुपलां चिषणसीति ॥ ॐ चिषणसीति
 वेनु धान्यामसीति तंदुलानोप्य ॥ ॐ धान्यामसीति नृदि
 वान्पिनहि प्राणायतेति प्रतिमंत्रं ॥ ॐ प्राणायत्तापिनहि
 ॐ उहानायत्तापिनहि ॥ ॐ व्यानायत्तापिनहि पिष्यमाणेषु
 निर्वपयन्मोमहीनामिया ज्यं ॐ महीनां पयोसीति विदोसी
 तियजमानो वैदं करोति ॥ ॐ वेदोसियेन तं ॥ १९ ॥ द्यौर्मि

प्रोहति ॥ ॐ ह्रीं घां मनु प्रसी ।

ति ह्यस्याजिनेति मायुसेधानेवोवः सविता हिरण्यपाणिः प्र
तिमपणास्तच्छिंद्रेण पाणिना च कृषेत्ते तीक्ष्णते ॥ ॐ च सुष
वा ईशे ॥ पात्र्या दं सपवित्रायां पिष्टान्यावपति देवस्य ते
ति ॥ ॐ देवस्य त्वां स्ताभ्यां संवपामि ॥ अपणास्य पश्चादु
पविशस्यंते वेदिवा ॥ उपसर्जनीरानयत्यः पवित्राभ्यां प्र
तिष्ठन्नाति समापदति ॥ ॐ समपः ॐ धीहिः पृथ्वीं ताम
संयोजि जनयसेवेति ॥ ॐ जनयस्व मा संयोजि ॥ समं वि
मज्यासठं हरि व्योना लमते इदमग्नेः इदमग्नीषोमयोः यथा
देवतमन्यत ॥ इषेत्तेशाज्यमधि श्रयाति घर्मो सीति पुरोडा

शंयुगपत् ॥ ॐ घर्मोसि विश्वायुः । उरु प्रथा इति प्रथयति
यावत् कपालमनति पृथुं ॥ ॐ उरु प्रथाः प्रथस्यो रुते यज्ञप
तिः प्रथताम ॥ अग्निं हृदयं दिग्गमि न्नाति ॐ अग्निं ह
वचं मा हिंसीत ॥ पिष्टलेपा पानयनं ॥ पात्रं गुलि प्रसा
लनं ॥ पय्यग्निकं रोयं तरिष्वरुषो तरिता आरातय इति
सहाज्यं ॥ ॐ अंतरितं रुषो तरिता आरातयः ॥ उदक
स्पृशः ॥ देवस्य स्वेति अपतां ॥ ॐ देवस्तान् सविता अपयत
वर्षिष्टे धिनाके ॥ मा भेरित्या लमते ॥ ॐ मा भेर्मा संविक्र्याः
अतमेरुरिति श्रुतावपि वासयति ॥ ॐ मनावेदेने

पवचेणवा॥ॐ तमे सूर्य ज्योतमे सूर्य जमानस्य प्रजापत्या
 त॥ पात्र्यं गुलि प्रशाह्या पत्रा सेष्यो निनयति॥ अक्षित
 प्या॥ प्रसदं सधं स्पंदमानं॥ त्रिताय त्वेति प्रतिमंत्रं॥ प्रांचं स्व
 नं॥ प्रयंचं निनयनं॥ॐ त्रिताय त्वानिनयामि॥ इदं त्रि
 तायाप्याय॥ॐ द्विताय त्वानिनयामि॥ इदं द्विताय॥ॐ
 ॐ कृताय त्वानिनयामि इदमेकताय न॥ अत्रोहाय्यं दक्षि
 दक्षिणाग्रावधि श्रयति॥ अत्र वा व्रतो पायनं॥ अपरेणाह
 वनीयं वेदिं स्वनति त्र्यंगुलखातां व्याममात्रीं पश्चात्
 त्र्यर॥ सीं प्राचीं अपरिमितां वा॥ प्राक्प्रववणा॥ मुदगा

६

॥८॥

॥८॥

वेदिमानं प्रथमः॥ द्वितीयः तृतीयः
 चतुर्थः पश्चात् प्रथमः

२ नांत्तरे नग छेयुः

तउत्तरेणाहवनीयं संप्रति निदधाति कस्तेति॥ कस्माद्युनक्ति
 युनक्ति॥ तत्रै ररग्नीत्यरिस्तीर्यपुरस्तात्प्रथमं॥ द्वितीयः पात्राणि
 सधं सादयति यजमानो वा॥ श्रुपानि होत्रहवति॥ सधः सधः
 कपालानि॥ शय्या कृच्छ्राजिनं॥ उलूखलमुसलं॥ दधदु
 पलं॥ पात्रीपवित्रछेदनानि च॥ पवित्रे उपवेशश्च॥ आज्य
 स्थाल्युपसज्जनी पात्रच॥ कुशमुष्टिरन्वाहार्यपात्रंच वेदि
 तला मन्निश्वायो कृच्छ्रवश्च॥ जुहुपश्च॥ ध्रुवा संनद
 नावृणादनानि च॥ परिधयो विधसौ च॥ आज्यं पुरोडाश
 पात्र्यो चोहातषदनं श्रुता वदानंच॥ ओषधं प्राश्नित्रहुरणे च

॥९॥

॥९॥

अन्वाहार्यं तदुल्लं अंतर्धानं कटश्च ॥ पूर्णपात्रं पक्षे समिच्छा
 इध्मा बहिषो रूपकल्पनं च उवत्तंच ॥ गार्हपत्यस्य पश्चात्स्य
 पश्चिंतायां पात्रा मोषधं करुणं ॥ कर्मणि वा मिति श्रुपमिहोत्र
 रुवण्यादाय ॥ ॐ कर्मणि वा वेवाय वां आददेवा चं यच्छय ध्व
 यं ॥ प्रतपनं प्रसृष्टं निष्टपमिति वा ॐ प्रयच्छं रक्षः प्रयु
 ष्ठा ॥ अरातयः उकोपस्यः ॥ गच्छं वं तस्मिन्मिति ॐ उवत्त
 रिशमन्वेमि ॥ अपण्य पश्चादुपविश्य ॥ धूरी वा रोहणी नि
 पात्री विलेजपति ॥ ॐ धूरसिंहा वीता ॥ ॐ विष्णुस्वाक्रम
 तां प्रेक्षत उरुवातायेति ॥ हविष्यान् ॥ ॐ उरुवाताय नव
 अपहतामिति निरस्य न्यक्त ॥ ॐ अपहतं रक्षः उदको ॥

षडानं वेदि प्रेक्षणं उत्करे करणं ब्रह्म पूर्वं परिग्रहं परिगृहीष्या
 मि ॥ ॐ ब्रह्मस्य ते परिगृहाण वेदिं सुगावो देवाः सदनानि संस्त
 स्यां बर्हि प्रथतां साधं तरोहिं स्नापयिषी देवी देव्यस्तु देवताव
 वर्द्धयन्ते नाकस्य पृथेय जमानो ॥ अस्तु ॥ सप्तर्षीणां सुहृतां
 यत्र लोके स्तत्रे मंथं जंभा जमानं च धेहि ॥ ॐ परिगृहाण दक्षिण
 तः पश्चादुत्तरतश्च स्फेन गायत्रेणेति प्रतिमंत्रं ॥ ॐ गायत्रेणा वा छंद
 सा परिगृह्णामि ॥ ॐ त्रेष्टुमेन वा छंदसा परिगृह्णामि ॥ ॐ जामते
 न वा छंदसा परिगृह्णामि वेद्यां त्रिरुल्लिख्या हृदयत्रिः ॥ हस्ता गी
 ल्लेखाः संस्तुति ॥ ॐ षष्ठीनां मूलं न्यक्षेत्त वैखनति ॥ ॥ अत्र
 वेदिखननं यथोक्तं ब्रह्म उत्तरं परिगृहं परिगृहीष्यामि ॥ ॐ

बृहस्पतेपरि० देवतावर्द्धयत्वं नाकस्य पृष्ठे यजमानो अस्ते
 धेहि० ॐ परिगृहाण० स्रस्माचास्यो नो जस्वतीति प्रतिमंत्रं
 पूर्ववत्० ॐ स्रस्माचासि शिवाचासि० ॐ स्योनाचासि सुरवह
 चासि० ॐ उज्जस्वतीचासि पयस्वती च० पुरात्रुरस्ये हनुमा
 र्हि० ॐ पुरात्रुरयजंते० अध्वधिवेदिं प्रोक्षणी द्वारयस
 न्यो यस्य मुद्यप्याह प्रोक्षणी रामा दये ध्वं वहि रूपसा द
 यस्तु चः सप्रट्टि पत्नी ऽस्नह्या ज्ये नो देहि वेद्यां प्रोक्षणी नि
 रधाति दिव्यतो वध इति स्म्य मुदं चं प्रहरति० ॐ द्विषतो वधे सि
 अवनि ज्यपाणी अपरेण प्रणीताः स्म्य निरधाति इध्माव

११९०

स्त्र

११९

११

११९०

हिं० पूर्वमिधं प्रणीता दक्षितेन वा ह्य० वेदाग्रमप
 छिद्य० स्म्वं प्रतप्य पूर्ववत्० ॐ प्रहृष्टैरक्षैः प्रहृष्टा अ
 अरातयः० उदको० वेदाग्रे रंतरतः प्राक् समो ह्यनिशित
 इति० ॐ अनिशितो सिसपत्न क्षिदा निनत्वा वाजे० माजि
 विपर्यस्व बहिर्मुखैः प्रागुक्रम्य प्रतप्य प्रतप्य यच्छति० प्र
 हृष्ट० उदकोप्यर्शः० अनिशितेति स्म्वः० ॐ अनिशितासि
 नीत्वा वा० माजि० ॐ प्रहृष्टः यः० उ० हवमुपपदुवाच० तूष्णीं प्र
 शित्रहरणं अतावधाने० पात्री च० चशब्दादीना पात्री० संमा
 जना न्योपास्य साहवनीये० प्रासनमेक० पत्नी ऽस्नह्यति०

११९११)

प्रत्यकदशितउपविष्टं गार्हपत्यस्य मुंजयोक्ते एत्रिवृतापरि
 हरसधीवासोदितैरास्तेति. ॐ आदित्यै रास्तासि. दक्षिणं
 पाशमुत्तरेप्रति. मुच्यो दुमुहुहति. विष्णोर्वेष्यइति. ॐ विष्णे
 र्वेष्योसि. नम्रं धिं करोति. उज्जै त्वेयाज्यमुदास्य. ॐ उज्जै च
 उदासयामि पत्न्याज्यमवेक्षयत्यरुद्धेनेति. पत्न्यामवेक्षस्व ॐ
 अरुद्धेनत्वा. यजुषेवेद्यां करोत्यपरं प्राक्षणीयः सवितुस्तेया
 मुपुनाति. ॐ सवितुस्ताप्रस. रश्मिभिः प्रोक्षणीश्च पूर्ववत्स
 वितुर्वइति. ॐ सवितुर्वः प्र. रश्मिभिः. आज्यमवक्षते. ते
 नोसि शुक्रमसि. स्रवेणाज्यमरुणांचतुर्जकां धामनामे

११९११)

तिसरुमंत्रः. धामनामासि. प्रथमः द्वितीयः तृतीयः चतुर्थः. अष्ट
 उपपत्त्यलपी यो नुयाजाश्चेत्. ॐ धामनामासि. प्र. दि. त. च. पं.
 म. स. अ. ए. मः. ॐ वायां जुहवतः स्थात्यपसरणं. इयं प्रोक्षति
 विसृष्टं स्य ब्रह्मनिधमं प्रोक्षिष्यामि. ॐ प्रोक्षयज्ञं दे. धेहि. ॐ प्रो
 क्ष. ॐ ह्योसीति प्रतिमंत्रं ॐ ह्योस्याखरे शोभयेत्वा जुष्टं प्रो
 क्षामि वेदिच. ॐ वेदिरसि बहि चित्वा जुष्टं प्रोक्षामि. बहिः प्रो
 क्षि गृह्याग्नीध्रात्वेधां एत्ता पुरस्ता रुचिं ब्रह्म. बहिः प्रोक्षि
 ष्यामि. ॐ प्रक्षयज्ञं दे. ॐ प्रोक्ष. बहिरसि सुम्यस्ता जुष्टं प्रोक्ष
 मि. शेषं मूलेषूपसिंचय दित्यै व्यंदनमिति. ॐ अदित्यै व्यं द

अथ

नमिति. ॐ अदिह्यै बं दनमसि. पवित्रे निधाय प्रणी ता सु. व
 हिर्वि सृष्टं. स्य पुरस्तात् प्रसरग्रहणं विस्तरिति. ॐ विस्ते सुप
 ति. तं ह्यि ब्रह्मणे प्रदाय. सन्नहनं विस्ते स्य दक्षिण स्यां वेदि श्रो
 णौ निधाय. अन्यै रवच्छाद्य. आपनं ॐ. स्त एं निरस्ये तवेदि ॐ स्त
 तासु एं प्ररसमिति. त्रि दत्त. ॐ उ उ एं प्रद सं त्वा स्त. दे वे प्यः ३११ सा।
 मि प्र स्त र दानं आ हवनी यं कल्पयति. उप पुं परि प्र स्त रं धारय
 न. उत्सुके उ दूहति. परि धी न् परि दधाति. मध्यम दक्षिणे त
 रान् मध्व इति प्रति मंत्रं. मध्वं स्त वि श्वा वसु. ईडितः. इंडु स्य
 बाहुरसि. ईडितः. मित्रावरुणो स्त. ईडितः. प्रथमं परि धि ॐ

समिधो प स्य श्य वीति होत्रमिया दधाति. ॐ वीति होत्रं त्वा कवे य
 प्रं न्तर्हं समिधी म हि. अग्ने ब हन्त मध्वरे. अ उ उ प स्य श्य दि
 ती या ॐ. समिदसीति ॐ. समिदसिः. सूर्यस्तेति ज प त्या ह
 वनीयमीक्षमाणः ॐ. सूर्यस्त्वा पुरस्ता सा तु क स्या मि दक्षिण स्त.
 आ ब ह्व वेदिं बर्हि स्त एति र श्री नि दधाति सवितुरिति. स वि
 तुर्वहृस्वः तयोः प्र स्त रं स्त एा स्त एं प्र द स मिति ॐ उ एं प्र द
 सं त्वा स्त एा मि स्वा स्तं दे वे प्यः. अ मि नि दधा त्या वा व स व इति
 ॐ आ वा व स वो रु द आ दि साः सरं तु. स व्या प्र न्ये ज हं प्रति ग
 ह्य नि दधाति. घ ता चीति. ॐ घ ता च्य सि ज हू न्मा घ ता.
 च्य स्य प. सी द. वं च. ॐ घ ता च्य सि प्र वा. सी द. न्मा से र

॥१३॥

प्रियेण धाम्ना प्रियेण सद आसीद स्थल्य पसरुषां पुरोडाशये
विषस्मी करुणं पुरोडाशपात्रो पस्थानं तयोरुपस्तरः।
पुरोडाशवन्निघोर्यो दास्यो पस्ती ऐनिधायानक्तिः उदा
सनः ॥ ता नां तु पूर्वण उदासितानामपरेण कपालसंख्या प्रा
णानं ॐ यस्ते प्राणः पशु प्रविष्टो देवानां विष्टा देवानां विष्ट
मनुयो वि तस्थे आत्मन्वा सो मद्यतवा हि पूवा मि गच्छ स्वयं
जमानाय विंद यथा देवत मन्यत अग्नि षोमो गच्छ स्वयं जमान
य विंद प्रयनक्ति कपालानि यानि घर्षे कपालं पचन्वति वे
धसः। पूसुस्तान्यपि व्रत इन्द्रा वायू विष्णु चतां तूष्णीं वा सं

१३॥

दं नृतस्य वीनोता विष्णो पाहे

ख्ययो दासयति प्रथममुदासया मिहि विच पं ष स अ न र
ए दारुश प्रियेण धाम्नेति रुक्मिणी विवेद्यां रुक्मा ॐ प्रियेण धाम्ना
सीदध्रुवा असं नृतस्य यो नो ता विष्णो पाहि पाहि यज्ञं पा
हि यज्ञवर्तिनिति सवर्ण्या लभते ॐ ध्रुवा असं पति पाहि
मो मिह्यमानमालभते ॐ पाहि मां यज्ञं न्य उको पस्परी
अत्र वा व्रतो पायनं अंतरेणा परा ग्नी गत्वा अपरेणा रुवनी
यं प्रांक्ति एनमिमीक्षणे पस्पश्य व्रतमुपेय व्रतपते इदम
मिति वा ॐ अग्ने व्रतं ध्यतां होतृ पदनं रुक्मा परेण वेदि ॐ
प्राणी वोक्तरेण होता होत्रं करिष्यन् संचरेत्ता प्रविश्य अ

वाहि यज्ञं प
हि यज्ञ

स्थली पूर्व
कं ४
आत्मा
नः ७
मा

धर्युः। इत्थामिधमादाय। अग्रे समिधमानायानुब्रूहीत्याह। होतापरेण हवनीयं प्रा
 दिष्टं न धर्युः प्रेषितो ब्रह्मं सामधेनारनुवक्ष्यामि। प्रजापतेनु ब्रूहि। यज्ञदेवता० ह्येहि। अग्रेनु
 ब्रूहि। ब्रह्मप्रसूतो गुणिपर्वग्रमाः सः हितः। इत्यदेवो जलिप्रतिष्ठाप्य। इति लोचपादे वेधाः
 श्रुति समं प्रुत्वाद्यावाष्टि योरंतरमीक्षमाणे नमः। कंदं जपेत्। उं नमः। प्रवक्त्रे नम उपवक्त्रे न
 मोदद्वे नमो नुखावे। कंदं मनुवक्षति स इदं मनुवक्षति। क आर्त्विजं करिष्यति स आर्त्विज्यी
 करिष्यत् कचः प्रपद्ये यजुः प्रपद्ये साम प्रपद्ये ब्रह्म प्रपद्ये नात्तं ब्रह्म मातरं प्रपद्ये सः प्रपद्ये
 भुवः प्रपद्ये स्वः प्रपद्ये सः सर्वं प्रपद्ये संतनवं निवमेतु ब्रूहीत्याह यजमानः। अंगुष्ठा

११९४

११९४

भ्यां चाववाधते पाद्याभ्यां वा। इदं मह पंचदशेन वज्रेण धातव्यमववाधे। होतात्रिहि पूर्वोपाः शुभहा व्याक
 ति वो पूर्वाः सामधेनीः प्रणवेनार्द्धं चैशः संदध्याद न्यत्रा पृथ्व्यै वस्येत्। प्रतिप्रणवमाधानः समिध इति म
 प्रागतः सर्वमिधामेकवर्जमनुयाजाश्चेत्। उं हि ३ उं भर्भुवः स्वरो म ३ प्रवोवाजा अमिधवो हविर्भ्यंतो दृता
 च्यारेवो जिगाति सुमन्यो ३ मग्न आयाहि वीतये गुणे नो हव्यस्तये निहोता सस्त्रिवर्हिषो ३ तंत्वा समिद्रि
 रं गिरो घतेन वद्धयामसि। इह वो चाय विष्मो ३ ८ सन्नष्टु प्रवाप्य मष्टा देव विवा ससि। इह रमे सुवीर्यो ३
 ११ डिन्यो नमस्य सिरस्तमाः सिद्धीतः सममिरिष्यते वृषो ३ वृषो अग्निः समिधते श्वोनदेव वाहनः। त ८ ह
 विष्मंत इड तो ३ वृषणं वा वयं व्रषः वृषणः समिधी महि। अग्ने दीयतं वृहो ३ अग्निं दूतं वृणीमहे त होतारं वि
 श्वदेवसंः अस्य यज्ञस्य सुकृतो ३ समिधमानो अधरे अग्नीः पावक ईयः। शोचिः केश समी महो ३ समिधो

अग्न्याकृतदेवान्यंक्षिस्वधरः स्वः हि हव्यवाउ सो ३ मा जु होता उ वस्यताग्निं प्रयत्यधरेः वृणीध्वः हव्यवा
 ह नो ३ मग्नेमहो ३ अग्निः ब्राह्मणभारतः काशपावसारनेध्रवः देवेदोमन्विद्धं विष्टुतो विप्रानुमदितः
 कविशस्तो ब्रह्मसः शितो घृताहवनः प्रणीयर्षज्ञानाः रथीरधराणामतर्जो होता तूणि हव्यवाउ स्यान्नं जु
 हर्देवानां च मसो देवयानो रं ३ इवाग्ने निमिर्देवांस्त्वपरि शूरस्यावयह वान्यजमाना यः अग्निमग्ने आ
 वहः सोममावहः अग्निमावहः अग्नीषोमो उपांशु आवह उच्चैः ॥ अग्नीषोमावावह देवो ३ अज्यपा ३
 आवहः अग्निः होत्रायावहस्वमहिमानमावहः आचवेद जातवेदः सुयजा च यजः अनुवचनो
 ते वेदेनाहवनीयं त्रिरुपवाज्यस्तवेण पूर्वमाधारमाधाय ह मनसा उ प्रजापतये स्वाहा इदं प्रजापत
 ये नमः अग्निमाग्नी त्संमृदिः इधमः नहनैरनुपरिधि संमार्ष्ट्यग्ने वाजजिदिति त्रिस्त्रिः परिकामन् ॥

संज्ञि ३

ॐ अग्ने वाजजिदं त्वा मरिष्ये तं वाजजितः समार्जिः तूस्मीमुपरिः अपरमाहवनीयादं जलिकरोति ॐ
 नमो देवेभ्यः स्वधा पितृभ्यः ॥ इक्षिणत उन्नानं उदकस्य रः ॥ सुयमेम इति जु रूपभतावदाय ॐ सुयमे
 मे श्यास्तमस्तन्नमद्य देवेभ्यः अज्यः कश्चिथासं उन्नरोक्तं हं रत्वा इक्षिणतिका मत्यं ध्रिणा विह्ववि
 ति ॐ अर्ध्रिणा विह्वो मात्वा वक्रमीधः परिधीनपरेण संचरो होष्यतः सव्येनेतो इक्षिणेनामुतः वसु
 मतीमित्यवस्थायः उ वसुमतीममग्ने ते छाया मुपस्कृषं विह्वोऽस्त्वनमसी ॥ इत इंद्र इति कृहोति ॐ
 इत इंद्रो वीर्यमप्रणी इक्षो इक्ष्वा आस्वात् ॥ अग्ने र्वे हो नस्वे इत्यमवतात्वा न्यावा श्रिवाः ॥ अवत्यः धावा
 श्रिवाः स्विष्ट इर देवेभ्यः इंद्रः अज्येन हविषा सुखाहा इदमिंद्राय नमः असः स्य रार्थः स्तवावेत्यक्त
 हाध्रवाः समनक्ति संज्योतिषेति ॐ संज्योतिषा ज्योतिः शकतोः निधायस्त चो इतरां वेदो यग्रहे

लः आश्रय होत वरुण इक्षु सं न ह नाना राय उ आश्रय वय अस्तु श्रौषट् अथ प्रवृत्ता ते अग्निर्देवो देवो
 होता देवान् यक्षद्विद्वंश्चिकित्वा ननुषवद्वरतवकाश्च पवत अवसोरव नैक्षववत ब्रह्म एव स च व
 क्षुद्रा ह्येण अस्पृशन्त्य पावितारः अमुक शर्मा होता मानुष इत्युच्यते एतत्त्वा देवस्य वितवृत्ता ते अग्निः
 होताय सह पित्रा वैश्वानरेण ग्रेष्वनृहस्य ते प्रचवद प्रचयज वसुना रातौ श्याम कृद्राणामुवाचा
 ४ स्वादिता आदितये श्यामाने ह सोऽज शमय देवेभ्यो वाचमुवाच संजष्टं ब्रह्मभ्योऽजष्टं नराशः साययद
 ध होता वरुणं जिह्वं चक्षुः परा पतत अग्निष्टु नराश्रिया जात देवा विचर्षणिः षण्मोदी रः ह स स्या
 त्वग्निश्च पृथिवी चापश्च वातश्चाहश्च रात्रिश्चोता मा देवता आर्त्तर्गो धार्यतु आत्मानमात्मनते उ
 दकस्य रीः इदमन्वारभामहे होतृवर्चं पुरोहितं येनायं नुत्तमः स्वदेवा अगिरसो दिव्यं अथ

रभी ध्वं च संमृशति दक्षिणायोरः सयोः अथ युर्युपा र्धेन होता तौ च संमृष्टौ उपविशतः इक्षु सं न ह नाना
 रायतैः संमार्गिमुखं त्रिः प्रदक्षिणं संमार्गोऽसि संमार्गजया पशुनिर्ब्रह्मवर्चसेन चमद्विः स कर्मत्रेण दिः
 स्तुतः अपमार्गोऽस्य पमापाशनापापेन चमद्विः त्रिरप्रदक्षिणं उदकस्य रीः ऐन्द्रिमावृतमन्वावर्त्त इत्या
 वत्यप्रदक्षिणं होता षडनात एमंगुष्टोपकनिष्ठिकाभ्यामा राय दक्षिण परस्यादिति निरूपेत् निरूप्य
 रावसुः सह तेन यं द्विष्टः उदको इदमहं स वा वसोः सदनं सा रा मि उपविश्यः जपेत् उं विश्वकर्म स नू
 पा अमिमा मोहो विष्टं मामादिः सिष्टं मे ष्वं लोक इत्युदं जेत् अथाग्निमीक्षमाणे जयति विश्वे देवाः शासन
 मायये ह होता वतो मनवैर्यं निषधः प्रमेकत भागधेयं यथा बोधेन यथा हव्यमावो वहानि अग्निर्होते नि
 रगादापनं अग्निर्होता वेत्तये होत्रं वेत्तु या शिब्रं साकते यजमान देवता सगादापनस्योऽनं को

(३)

११९१

११९१

शनैर्योऽग्निर्होतारमवृथाः। घृतवतीमिह केसु च वा दायति क्रमशः स मिधो यजेति पंच प्रयाजो-
 त्समिद्ध तमे घृतवतीमध्वर्योः सुचमास्य स्वदेवयुवं विश्ववारा मीडाम है देवा ३ इडेमानमस्यामनस्याम्यजा
 मयधियान यजजेति शेषं कवतिष्ठन् उ ३ आ ३ वय अरुद्रशौषट् समिधो यजये ३ यजामहे समिधः स
 मिधो अग्र आ ज्यस्य वेतु वौषट् वषट्कारमास आयुः प्रमोषी वगिजेः सहोजो मयि प्राणा पानौ पार्त वागि
 ति वा आत्मानमालभ्यते उरको स्यराः इदं समिधो नमम एको मम एका तस्य योस्मा दृष्टि पंच वयं दि
 शः। त्रिदिमा स्यासं उ ३ आ वय अरुद्रशौषट् यज ये ३ यजामहे तत्र पादम अज्यस्य वेतु वौषट् इदं तन्न
 स्याते नराशठ सो अग्र आ ज्यस्य वेतु वौषट् इदं नराशठ सायमम द्वौ मम देतस्य योस्मा दृष्टि पंच वयं
 दिशः। यशस्वी स्यासं उपनतो कृद्गमाने यत्यनवम शंचतुर्थं उ ३ आ वय अरुद्रशौषट् यज ये ३ य-
 जामहे वहिरग्र अज्यस्य वेतु वौषट् इदं वहिषे तन्न अपचितिमा स्यासं उ ३ आ वय अरुद्रशौ

षट् यज ये ३ यजामहे इडो अग्र आ ज्यस्य वेतु वौषट् इदं मिधो नमम त्रयो मम तिस्रस्तस्य योस्मा दृष्टि
 पंच वयं दिशः। यशस्वी स्यासं उपनतो कृद्गमाने यत्यनवम शंचतुर्थं उ ३ आ वय अरुद्रशौषट्
 यज ये ३ यजामहे वहिरग्र अज्यस्य वेतु वौषट् इदं वहिषे नमम चत्वारो मम चतस्रस्य योस्मा दृष्टि
 पंच वयं दिशः। ब्रह्मवर्चस्य स्यासं उ ३ आ वय अरुद्रशौषट् यज ये ३ यजामहे स्वाहा अग्निः स्वाहा
 सोमः स्वाहा अग्निः स्वाहा ग्रीषोमौ उपोषु स्वाहा ग्रीषोमौ स्वाहा देवा अज्य पाज्जवाणं अग्र अज्यस्य
 वेतु वौषट् इदं मग्नये सोमाय अग्नये अग्रीषोमाभ्यां अग्रीषोमाभ्यां देवेभ्य अज्ययेभ्यो ग्नये सि
 ह्मते च। पंचममानतस्य किंच न योस्मा दृष्टि अनादोस्तयासं एतज्जुहोमिधारणं कृवायाः हविषः उपशृ
 तस्य अज्यभागाभ्यां चरति अग्नये तु बृहिः अग्निर्दत्तालिजे घनद्रविणस्सर्विषयया समिद्धः पुन आहु
 तो चतुरवर्त्तः स वषट्कारासुः अनिधाय वदया कृवाममिधारयति पूर्ववत् आयायतां कृवाहविषा घृत

अ वा पा प्रथमस्तस्मी ११९

नयज्ञं यज्ञं प्रतिदेवयज्ञः ॥ सूर्याया ऊधो अदित्या उपस्व उरुधारा एषि वायवे अस्मिन् उंश्वा वय अस्म श्रौष
 द् अग्निं यज ये यजामहे अग्निं ऊधालो अग्निराज्यस्य देववौषट् ॥ इदमग्नये नमः ॥ अग्नेयमुत्तरं पूर्वदिक्षौ
 मायानुब्रूहि त्वं सोमामिसत्यतिस्वर्गं राजा तव त्रहा त्वं सद्रोसि क्रतो उ पूर्ववदाज्ये आणायतो उंश्वा वय
 अस्म श्रौषट् सोमं यज ये यजामहे सोमं ऊधालः सोम आज्यस्य हविषो देववौषट् ॥ इदं सोमायः दक्षि
 णपूर्वदिक्षौ ॥ इति योर्ण ॥ मासिको वाज्यभागो प्रधानयागे ॥ ॥ ७ ॥ अग्नये नुब्रूहि अग्निर्मूर्धा दिवः क
 दुत्पतिः पृथिव्या अयं अर्धा र्त्वे ता र्त्वे सिजि न्वतो ॥ स्वाती तो ऊर्द्धा मुपस्तीर्य अग्रेथान्मध्यात्पूर्वादि
 प्रत्युपस्तरणं दिश्वदानग्रहणं क्षताभ्यंगः अतिक्रम्य आवाहा म्रियजेति उंश्वा वय अस्म श्रौषट् अ
 ग्निं यज ये यजामहे अग्निं वयं यज्ञस्य रजसश्च तेता यत्रानियुक्तिः स च सन्निवामि दिवि मूर्धनि दक्षिणे
 स्वर्वाजिह्वा मग्ने च द्रुषहव्यवाहो वौषट् ॥ इदमग्नये ॥ पुरोडाशा वं तरेण ग्रीषोमा वुपः ७ आज्यस्य जग्नी

षोमाभ्यामुपांशु अनुब्रूहि उच्चैः आज्यभागवद्वहतीता अतिक्रम्य आवाहा उंश्वा वय अस्म श्रौषट् अ
 ग्रीषोमौ उपांशु यजेत्तच्चैः ॥ ये यजामहे ग्रीषोमौ ऊधालो वग्रीषोमा वाज्यस्य वाता वौषट् ॥ इदं ग्रीषोमोभ्यां
 नमम ॥ इदं विष्णुवे नमः ॥ अग्रीषोमाभ्यामनुब्रूहि अग्रीषोमास वेदसा सह ती न व तं गी रः ॥ स देवत्राव
 स्रवथो ॥ स्वाती तो ऊर्द्धा मुपस्तीर्य मध्यात्पूर्वादि दिश्वदानग्रहणं प्रत्युपस्तरणं क्षताभ्यंगः यजति
 स्वातानि क्रमणं उंश्वा वय अग्रीषोमौ यज ये यजामहे अग्रीषोमौ युवमेतानि विविरोचनाय यिश्च
 सोमसंक्रतु अवतं युवः सिधुर्ध रमिशस्ते रवद्यादग्रीषोमा तमुचनं गृभ्रातो वौषट् ॥ इदमग्रीषोमा
 भ्यां नमम अग्नये स्विष्टकृते नुब्रूहि प्रेक्षो अग्ने दिदिहि पुरो नो जस्तथा स्य म्याय विष्ट त्वाः शश्वंत उपयं
 ति वातो ३ अग्नेयवत् उपस्तीर्य दिश्वदानग्रहणं दिश्विधारणं नक्षत्राभ्यंगः अतिक्रम्य यावद्वि

रुत्तरादीन्विष्टुते. उंश्चावयश्चस्रश्चौषधः. अग्निः. सिद्धं तं यज. येऽयजामहेऽग्निः. सिद्धं कृतं मया उग्निरेमे
 प्रियाधामान्यथा. सोमस्य प्रियाधामान्यथा उग्ने. प्रियाधामान्यथा. उपोषु. अग्निषोमयोः प्रियाधामान्यथा
 छुडग्रीषोमयोः प्रियाधामान्यथा. देवानामाज्यपानो प्रियाधामानिये. हरेमेहोतुः. प्रियाधामानिये च त्वी।
 महिमानमायजतामेया इषः. कृणोतु सोऽर्धराजा तवेदाज्यपता. हवि रिमोऽग्ने वा ततमानिह व्याज
 सोऽवहिदेवतातिमष्टप्रतिनर्था. सुरभीणा व्येतुवौ इषः. इदमग्नये सिद्धं कृतं प्रत्या॥ असदी सृष्टा
 भाकृतिमिः निधाय स्रचो. संचरम भ्यक्ष्य. प्राक्षिन्नमवधति. यवमात्रं पिप्यलमात्रं वा. अमतरत आ
 ज्यमुपयतो वा. अर्धयुः संचरेण ब्रह्मणे प्रदाय. ब्रह्मण ईक्षणं. उं मित्रस्य त्वा चक्षुषा प्रतीक्षे. ११९९
 हणं. उं देवस्य त्वा. स्नास्या न्यतिष्ठ रुमि. ष्टिय्यास्तेति सादय। न्यपो ह्यवहिर्हणः. उं ष्टिय्यास्त्वा. रक्षा

पात्री ४

पुनरादाय देवस्य त्वा. स्नाभ्यामाददे. अनामिकां गुहाभ्यां. अग्ने ह्येति प्राश्नाति. उं अग्ने ह्येति प्राश्नामि.
 देतैरनुपसृजान्. प्रक्षाल्य पात्रं. स्वासनं उपविश्य. नाभिमात्मने. या अश्नेत देवता सा इदमिष्टं शमयंतु
 स्वाहा. कृतं जठरमिदं स्य गच्छ मितामेमां संष्टवक्ष्याः. उद्धमेनामेः सा देदस्य त्वा जठरे सादयामि. अप
 उपसृज्य. इडां पंचावतां करोति. उपसृज्य. दक्षिणतो मध्याध्यावदविः. सिद्धं कृतं दाज्यं. आग्नीध्रभागं
 षडवने. ब्रह्मभागोऽक्षवाया. यजमानभागं पूर्वार्द्धं दीर्घं प्रशीर्य पुरस्तादवायाः वेद्यो करोति. इडां हो
 त्रे प्रदाय. अविष्टज्यं दक्षिणातिक्रामति. इति प्रतिष्ठ. होतुं गुलिपर्वणी अनक्ति. उं ह्यो निलिपे
 त. अधरमधरेणोत्तरमुत्तरं. मनस्यतिनाते कृतस्याश्रमापे प्राणाय प्रथमं. वाचस्यतिनाते क
 तस्याश्रामूर्ज उदनाय दिताय. अवजीघ्रतीत्येके. ॥ उं अवांतरा मादधाति. पूर्ववत्. इडां च. प्र
 उदको परस्पर्शः १ चतुर्नाज्यं नरे

आपः शोधमंते ब्रह्मणः होतुः अध्वर्युः यजमाना नो मार्जनं सुमित्रिधानं शति यजमानस्य च आपो
 नापरेण वेदिमपस्य संपविश्यात् । प्राणधानो पातमिति प्रसारते करोति तस्मीवा अत्र ब्रह्मा प्राणानि
 भागमस्मै परिहरति ब्रह्मभागं ब्रह्मणे यजमानभागं च आपोषिते ॥ अन्वाहार्यमभिधार्य उदास्य अ
 तश ब्रह्म यजमानो हत्वा वेद्यां निधाया लभते प्रजापतेर्भागोऽस्मै रजसां न्ययत्वा प्राणधानो मे पाहि स
 मानवानो मे पादं दानवानो मे पादूर्गं रजसं मयि धेयं किति रसि मामेहेष्टा अमुत्रा मुषिं लोक इह चेति ॥
 अस्या इष्टेः समुध्यर्थमन्वाहार्यो रक्षिणो ब्रह्मा ~~कृत्विजः~~ कृत्विजः प्रतिगृह्यतां ब्रह्मन्यस्ते भागः स प्रतिगृह्यतां हो
 तयस्ते भागः स प्रतिगृह्यतां अध्वर्यो यस्ते भागः स प्रतिगृह्यतां आग्नी ~~स~~ स्ते भागः स प्रतिगृह्यतां मया द्य २
 पितृतापत्नीः द्यौस्त्वाद होतुः शथिवात्वा प्रतिगृह्णादिति प्रतिग्रहः ॥ रक्षिणं दानं यजमानस्य ~~स~~ सा रक्षि
 दिव्योऽक्रुत्विग्न्यः समाविभागेन स प्रददे ३

अब्रह्मणो जपति २

लोहगुदासयति हविश्च समस्यो मुके समिधमादायाह ब्रह्मन्यस्त्वास्यामि समिधमादे ~~या~~ यिमाग्नीत्वं
 मृष्टि एतं त इति ~~म~~ ब्रह्म प्रसूतो ग्रीत्समिधमादधाति एतं ते दे मनोजति उं प्रतिष्ठा ॥ वाते इति
 होतानुमंत्रयते अजानतियजमानः एषाते अग्ने स महि अग्नी ~~अ~~ समिधमादे न सं मा स माष्टि पूर्व
 वदुपरिक्रामन् सकृत्सकृत्सकृत्वाऽसमिति उं अग्ने वाजं जिह्वाजं वा ससृवाऽऽर्चो ते ~~अग्ने~~ समिति
 आध्वर्युः स वाचं वायं स्वावर्धं धीमहि च वेदं यमा वेदासि धीमहि धीमहि ब्रह्मानुजातो नु या जे स्त्रिमिश्र
 रक्षि श्रोतृभूतः समानियाति क्रमा आवाह देवान्यजेति उं ३ आ वय अस्तु ओ ३ षट् देवान्यज दे
 वं वरिर्वसुवने वसुधेयस्य वेत्तवौ षट् ॥ इ दे देवाय बर्हिषे नमम उं ३ आ वय अस्तु ओ षट् देवान्य
 ज देवो नरा शर् देवान्यज देवो अग्निः स्विष्टकृद्विलोमंत्रः कविः सत्यममाय जी होता होतुः स यजी

तुष्टं
उपति

सोवसुवनेवमुधेयस्यवेतवौषट् इदं देवाय नराशः सायनम् ॐ ३ श्रावय अस्तु श्रौषट् देवान्यज दे
 वो अग्निः स्विष्टकृत्सु इविणमंत्रः कविः सत्यमन्मायजी होता होतुरायजी धानयेयां देवानयो धो ३ अपिधे
 र्यते होत्रे अमृत ताः समनुषीर्होत्रां देवंगमां दिवि देवेषु यज्ञमेरयेमर्हः स्विष्टकृत्सु होता भवसु
 वनेवमुधेयस्य नवामाके विहावौषट् इदं देवाय गये स्विष्टकृते नमः ३ पविश्य चतुर्थिः समानीय
 मृजि च प्राचीं उदेवेभ्यः स्वाहा इदं देवेभ्यो नमः ॥ एतं ह पृथुतौ व्यहति यजमानो जहं प्राचीं स्विष्टो नमः ३
 ग्रेरग्राधो मयोरग्राधो मयो मज्जिति मनुजो वाजस्ये नमः वेन प्रोहामि उत्तानेनाग्राधो मौतमितीतरे जय
 लेतरां नीचां प्रतीचीं ह्यग्रेरग्राधो मौ अग्निरग्राधो मौतमपनुहं नु यो स्मान्देष्टियं च वयं दिशो वाजस्ये लय
 नं प्रसवनायोहामि अध्वर्युर्वा उज्जिति मनुजो यत स्वयं यजमानो वाजस्ये नमः प्रसवेन प्रोहामि अग्नि

न प्रस्तरेते करोति

रग्राधो मौ अग्राधो मौ तमपनुहं नु यमयं यजमानो देष्टियं न देष्टि वाजस्ये नं प्रसवेना ॥ ३ ॥ अग्निः अम्भ-
 स्रक्तं कापरिधीननक्ति यथापूर्वं वसुभ्य इति प्रतिमंत्रं वसुभ्य स्वा अनजि मृदेभ्य स्वा अनमि आ
 दिजेभ्य स्वा अनजि प्रथमं परिधिं गृहीत्वा श्राव्या स्महा ॐ श्रावय अस्तु श्रौषट् इष्टिना देव्या होता
 रो भद्रवाच्या यप्रैषितो मानुषः स्रक्तं वाकाय स्रक्तं बृहि इदं द्यावा एषि वी भद्रमभद्रं धर्ममस्रक्तं वाकमुत
 नमो वाकमृध्वा स्रक्तो व्यमनेत्वं स्रक्तं वागसी उपश्रुति दिवस्पृथिव्यो गोमन्वती ते स्मिन् यज्ञे यजमा
 नद्यावा एषि वी स्ताः शंगवा जीवदानु अत्र स्रक्तं प्रवेदे उरग व्युत्ति अभयं रुतौ दृष्टिवा वारीत्या पात्रां भु
 वो मयो भुवार्ज्ज स्वती च पयस्वती च सूर्य चरण च स्वधि चरण च तयोराविदि अग्निरिदं हविर्जुष
 ता वी वृधा तमहो ज्यायो पूत सोम इदं हविरजुषता वी वृधत महो ज्यायो घृत अग्निरिदं हविरजुषता

वीरधनमहोऽप्यथोपुतः अग्राधोमोउपुतः अत्रैः इदं हविः अजुषेतामवीरधेतां उपाशु महीप्यथो
 अक्रातां उपुतः अग्राधोमाविदं हविरजुषेतामवीरधेतां महोप्यथोक्रातां उत्रैः देवाः अजुषा अजुष
 मजुषतावीरधेतामहोप्यथोक्रातां अमिहोत्रेणेदं हविरजुषतावीरधेतामहोप्यथोक्रातां अस्याम
 धेदोत्रायां देवगमायामाशास्तेयं यजमानः सोमनाथशर्मा उन्नरां देवयज्यामाशास्तेयो हविकरण
 माशास्तेदिव्यधामाशास्तेयदनेन हविषास्तेन दस्योन्नरुध्यान्नदस्मे देवारासेतां तदग्निदेवो देवेभ्यो
 वनुतां वयमग्नेः परिमानुषाः इदं च विन्नोभै नै नं द्यावापृथिवी अहं हसस्यातामिह गतिर्वामस्ये
 दं च नमो देवेभ्यः संजानाथामिति प्रसरादानं उं संजानाथा द्यावापृथिवी मित्रावरुणोऽथावृथा
 वतां विधत्तास्यानेकला अनन्नो न व्युतुवय इति अग्नीकृत्वा अनक्ति मध्यमुपमतीम नमितर

स्योऽक्रवायां व्युतुवयोऽहं रिहाणाः मरुतामिति नीचैर्हत्वा मरुतां पृथ्वीं वहतृणमादाय उं अदरेत्कतेनु
 प्रहरणं मरुताकांते प्रसरक्षेपः हसेनाचरति यजमानभागं च प्रोषिते अहं तदस्मि मदमित्येन म
 मत्वं योनिस्तदयोनिरस्मिः ममैव संदिविदेवेष्वधिपुत्रः पित्र्ये लोककृत्वा न वेद स स्वाहा प्रसरप्रहरणो
 न्नरकाले अग्रीहाहानुप्रहरेति प्रास्पृष्टं चक्षुष्या इत्यात्मानमात्मभते चक्षुष्या अग्नेसि चक्षुर्मेपा
 हि उदु संवदस्व अग्रीत् अगानग्रीत् अक्षर्युः अगन् अमित् प्रावय अस्तु श्रौषत् अग्नित्वगा देवा
 होतृभ्यं स्वस्तिर्मानुषेभ्यः मरुतो ब्रूहि तं ह्योरावृणामहे गतुं यज्ञो यगातुं यज्ञपतये देवी स्वः स्तिरस्त
 नः स्वस्तिर्मानुषेभ्यः उं ध्वजिगातुसेषजठं शन्नो अस्तु द्विपदेशं चतुष्पदे अनयति प्रादेनी वेदिश्रो

विष्णोर्निदधानि. परिधीननुग्रहरति॥ यं परिधि मिति प्रथमं. इतरौ च युगपत्. अग्रे प्रियं पाथो पितं. क
 चोऽग्रहकृति. सः स्रवभागा इति सः स्रवा ऊहोति. उंसर्. स्रवभागा इदं विष्णोः देवेभ्यो नमः. वृताची
 इति करि निदधानि. उंसर्. वृताची स्थोऽक्षर्योपातः. सुमेमाधत्तं. यज्ञेन मश्नत इति वेदिमालभते. उंसर्
 नमश्नतः उपचयज्ञस्य त्रिवेसन्ति. इस्वस्विष्टे मे संति. इस्व. वेदः. होता स्कक्स्व मध्वर्युः राज्ञः स्वाजी म
 ग्रीहाय. पत्नी संयाजेभ्यो गार्हपत्यं गच्छति. अध्वर्युर्गार्हपत्यं दक्षिणाम्पौरं तरेणैत्यजतिष्ठाने उप
 विश्यः दक्षिणं जान्वाच्य. एवः. सर्वत्रोपविष्ट होमेषु उपाः शुचरंति सोमायानुब्रूहि. आप्यायस्व सः
 गृथोऽस्वाजीतश्चतुर्गृहीत्वा होमः. आश्रावणत्पत्त्याश्रावणं. उंसर्. आश्रावय. अस्मिन् प्रोषट्. सोमं यज
 येयजामहे सोमः संते यथाऽसि समुयं तु वाजाः॥ सं दृष्ट्वा न्यमिमातिषाहः॥ आश्रावय. अस्मिन् प्रोषट्. सोमं यज

यसोमदिविश्वार्धस्फुत्तमानिधिश्चावौषट् इदं सोमाय । त्वष्ट्रेनुब्रूहि । इह त्वष्टारमग्नौ विश्वार्धं पुष्कये-
अस्माकं मस्तके वलौ । उं श्रावय । अस्तु औषट् । त्वष्टारं यज । ये यजामहे त्वष्टारं नस्तुराय मधु पोषयि-
तुर्देवत्वष्टर्विरशणस्य स्वायतो वीरः कर्मण्यः सुहृदो युक्त्या वा जायते देवकामावौषट् । इदं त्वष्ट्रे । त-
तीयं तर्क्षन् पुरस्तात् पत्न्यं वारभते ध्रुवर्देवानां पत्नीभ्यो नुब्रूहि । देवानां पत्नी रुशतूरी रवंतु नः प्राव-
न्तु नस्तु जये वाजसातये । याः पार्थिवा सोमा अपामग्निं ब्रूते तानो देवाः सुहवाः शर्मयन्तु । उं श्रावय ।
अस्तु औषट् । देवानां पत्नी र्यज । ये यजामहे देवानां पत्नी रुतशाय्यं तु देवपत्नी रिंदाण्यग्राय्यमिनी रा-
ह । अरोहसी वरुणा निश्लो नुब्रूहि देवी र्यक्तुर्जनि नो वौषट् ॥ इदं देवानां पत्नीभ्यः । अंतर्क्षन् निरस्य-
अमयेष्ट हयतये नुब्रूहि । अग्निर्होता गृहपतिः सराजा विश्वावेदजनिमाजातवेदः । देवानां मुन्नयो

मर्यानां यजिष्ठः। सप्रयजतामतावोः उंश्वावयः अस्म श्रौषट्ः अग्निं गृहपतिं यजः ये यजामहे अ
 ग्निं गृहपतिं हव्यवा उगिरजरः॥ पितानो विभुर्भावा सुदशको अस्मे सुगार्हपत्याः समिधो दीदीक्षु
 यवसंमिमाहि श्रौवाः सीवौषट्। इदमग्नये गृहपतये। स शेषं कुरुयात् शोधं तं भवति इडां तं वा पूर्ववत्
 इडां कृत्वा यजमानस्याने उपहृते अं पक्वन्तरस्यां देवयज्याया उपहृता न्यसिह विक्रणमुपहृता देवा
 मइदं हविर्कृतामिति तस्मिन्नुपहृता सर्वैः प्राश्य लोकिकपवित्राभ्यां माजयते। सुमित्रिथान आप
 श्रौषधयः सतु इति शोधं ते स्म क्वक्व वं प्रतिगृह्णाति अग्ने देवाय मिति अग्ने देवायो स्वाहा वाट्॥ इदम
 ग्नये अग्ने देवाय वे अशीतमाय नमः सव्ये नादत्यदि क्षिणाग्रे ऊहो यमय इति सरस्वत्या इति च स कुरु
 हाते नाकुलि दयं अग्नये संवेशपतये स्वाहा॥ इदमग्नये संवेशपतये नमः उं सरस्वत्ये यमो भगि न्ये स्वाहा

इदं सरस्वत्ये यमो भगि न्येः। तत्रैव पिष्टलेपां उहोति उल्लखले मुसले यवस्य आशेषदृष्टि कुरु नेतु पुषो वि
 पुषः संकृहो मिससाः सतु यजमानस्य कामाः स्वाहा॥ इदमग्नये पत्नी वेदं प्रमुचति वेदो सीति वेदो मियेन
 न्याः। यो कंच प्रमा मुचामि वरुणस्य पाशाद्येन मा बध्नात्स विता सुशेवः। कृतस्य योनौ सुमतस्य लोके रिष्टा
 म्मा महपत्या दधातु स्तृणत्या वेदेः ध्रुवर्हः समिष्टयर्क होति देवागा देवागानु विद इति दे स्वाहा वाते धाः॥
 इदं ताताय नमः संवर्हिरिति वर्हिः। संवर्हि रक्ता स्वाहा॥ इदं दिवा पवर्हिषे वेद्यां प्रणीतानि नयति परित्यक्त
 स्वेति कस्त्वा विमुचति पोषाय निनयामि पुरोडाशकपालेन कणानपास्याधः। रुक्माजिनं रक्तसामिति
 रक्तसामा गोमि नात्रोदकस्य र्वाः। पूर्णपात्रं निनयति परित्यक्तं तं यजमानो जलिना प्रतिगृह्णाति संवर्चसेति
 मुखं विमृष्टं संवर्चसापय लिष्टं विलुक्नुमते दिवि विस्तुरिति प्रतिमंत्रः दिवि विस्तुर्व्यक्रुः स जागते अंत

रिक्ते. त्रैलुभे. श्रिय्यां वि. गायत्रे. विश्वा. अस्मादनादिति गमवकते. अस्मादनानिर्भक्तो योऽस्मान्देष्टियं च वयं
 दिष्वा. अस्मै प्रतिष्ठाया इति भूमि. अस्मै प्रतिष्ठाया सतो. दिष्वा. अगन्मस्वरिति प्राक्. अगन्मस्वः संज्योतिषेत्या
 हवनीयं. संज्योतिषाश्मः स्वयंभूरिति सूर्यं. स्वयंभूरसि. देहा. वर्चोदा इति. यं वा कामं कामयते. सूर्यस्येत्यावर्तते
 प्रदक्षिणं. सूर्यस्यावर्तम. वावर्त्ते. गार्हपत्यमुपतिष्ठते ग्रेष्ठहपत इति. उं अग्ने गृहयते. शतः हि माः सूर्यस्येत्या
 वर्तते प्रदक्षिणं. सूर्यस्यावर्तमन्वावर्त्ते गच्छति प्राक् उरुविस्मदिति. उरुविस्मो वि. तिराततो सितं तुरम्यतु
 मारनुद्यस्मिन् यज्ञे स्यात् साधकृत्यायामस्मिन्ननेस्मिं लोक इदं मे कर्म देवीयं पुत्रोऽमुकशर्मा अनुसंतनो तु
 यावतः पुत्रास्तावता ता मायहं. आत्मनो विद्यमाने. अमुकशर्मा हंत न वामि. आहवनीयमुपतिष्ठते तू
 ष्मी. ब्रतं विस्मजते येनोपेयात्. अग्ने ब्रतयते ब्रतमचारिष्यं तदराकं तन्मे राधि. संचरति मोक्षः। स यज्ञ
 वतिराशिषेति भागं प्रश्नानि. संयज्ञपतिराशिषा युज्यतां. ब्राह्मणं तर्पयन्तवै. इति श्रौतः। अस्मा. इष्टे.। सम

कृतुपतेयजेह. येदैव्या रुचिजसेभिरग्ने तव. होतृणामस्यायजिष्ठो. अग्निर्ह. स्विष्टकृतं यज. येयजामहेग्निर्ह.
 स्विष्टकृतमया उगिरग्नेः प्रियं धामान्ययात् सोमप्रिया धामान्यया उग्नेः प्रिया धामान्ययात् विष्णोः उ. प्रिया
 धामान्यया उगिराग्नेः प्रिया धामान्ययात् देवो नामाज्यपानां प्रिया धामानि. ऋषताह. हविरेग्ने यदद्य विष्णो अ
 चरस्य होतुः पावकशोचे वेष्टुर्ह. हियज्वा. कृतायजा सिमहि नावियरूहं व्यावहय विष्टयाते अघावोषट्.
 इदमग्नये स्विष्टकृते. व्यूहने. अग्ने. विस्मोरिंद्राग्नौ कज्जिमिति. अग्निर्विष्णुर्दिंदाग्नीतमनुदंतुमिति. सूक्ते
 वाके. अग्निरिदं हविः सोम इदं हविः॥ अग्निरिदं हविर्विष्णुः वि. उपांशु इदं हविः उच्चैः अज्जुषता वि
 रुधेत उपांशुमहोज्यायः उच्चैः अकृत उपांशु॥ इंद्राग्नी इदं हविरजुषेतामवावधेतामहोज्यायो जातो।
 देवा अज्यपा इत्यादि॥ शेषे पूर्ववत्॥ ७॥ ॥ इति द्रव्येष्टिः समाप्ता शुभदा स्तु॥ श्रीरक्त॥ ॥ ॥ ॥ ॥

सन्नायपक्षे ईदस्यानुवाक्या ईदसानमिर्ऋयिः सजितान् ईदसहं ॥ वर्षिष्ठभूतये नरो ३ ॥ याज्याये ३ म
 हेंद्रप्रमसाहिषेपुहूतशत्रूजेष्टसोष्ठमइहरातिरस्त ॥ ईदान्नरदक्षिणे ननप्रमतिपतिः ॥ सिंधूनामसि
 रेवतीनां ३ वौषट् ॥ ७ ॥ श्रीः ॥ ॥ सोमनाथकविना लिखितेयं श्रौतपद्धतिरिहात्रमुखासये ॥ कात्रिनाथ
 गणनाथरमेशविप्रपादभजनप्रकरोमहं ॥ १ ॥ पुण्यामृतयेमलिकर्णिकायास्तान्महाहंभवमुक्तिहेतोः
 करोमिभक्त्या हरिविश्वनार्थभजामिनित्यं दिजसोमनाथः ॥ २ ॥ ७ ॥

२०४ दर्शोष्टि औत्तपक्षोत्ति

ASHA ARCHIVES ३५४।